

Petič, dejstvo, da se *sploh* postavlja vprašanje klerikalizma, je s pravnega stališča absurdno in je izraz nerazvitosti pravne kulture, v kateri po tradiciji velja stroga in pojmovno razdružena ločitev Cerkev od države.

Lj., sept. 1990

Cerkev ne sme biti vezana na noben družbeni sistem



pater
Hieronim
Žvegljč

Vprašanje, ki ga odpirate, je živo, pereče in izredno aktualno; prepričan sem, da je evangelist Janez zadel bistvo, ko opisuje trojni vir zla na svetu: poželenje oči, poželenje mesa in napuh življenja, kar po domače povedano pomeni: imeti, grabiti, posedovati; uživati, streči telesu na čutnem področju; gospodovati, vladati, ne se podrejati. Vse to trojno poželenje je bolj ali manj navzoče v vsakem človeku in mora biti na uzdi, drugače sledi zlo, nesreča in razočaranje. J. Janžekovič je nekoč dejal, da je Jezus, ko je zavrnil satanovo skušnjava (trojno ponudbo), dogodek opisujejo evangelisti Matej (4, 1–11), na kratko Marko (1, 12–13) in Luka (4, 1–13), *premagal tudi skušnjava klerikalizma*.

1. Kriza je, kakor pravi Jacques Maritain, stanje, ki nastane, ko staro odmre, novega pa še ni. Krize so torej reden, normalen in stalen pojav na razvojni poti družbe in posameznika.

2. Poti nazaj ni, saj teoretiki govore o današnji in jutrišnji Evropi kot o pokrščanski Evropi, krščanstvo jutrišnjega dne ne more biti krščanstvo včerajšnjega dne. Petrova ladja pa mora, kot pravi A. Rebula, neprestano metati s krova balast, ki so ga nakopičila stoletja. Težava je v tem, da zna tako malo ljudi ločevati bistveno od zgolj prigodnega, večne vrednote od zgolj časovno pogojenih ali celo modnih. »Katoliška Cerkev« etimološko pomeni »vesoljno občestvo«, nekaj torej, kar je pravnje za ljudi vseh časov, celin, ras, narodnosti, poklicev in starosti, za moškega in žensko. Mnogo pa jih je mislilo in dosti jih še misli, da je to organizacija in filozofija ali stil življenja, ki ga je treba »milom ili silom« razširiti po vsem svetu. V ameriški slovenski reviji Ave Maria je bilo v uvodniku maja letos zapisano, da bi bilo treba »pokristjaniti katoličane«.

3. Večkrat mi pride na misel, da je tisti, ki se nenehno naslanja na plot ali se krčevito opira na bergle, najbrž majav v nogah. V evangeliju je zapisano, kaj nas čaka ob koncu časov: »Lačen sem bil in ste mi dali jesti...« (Mt 25, 31–46). Ključnega pomena bo naš odnos do ljudi; nobene izpita iz verskega nauka torej. Ne trdim, da pouk in vzgoja nista pomembna, trdim pa, da je praksa pomembnejša od teorije. Krščanstvo niso predvsem dogme in definicije. Dobro se je tudi spomniti, da »vsaka definicija« (označba) nekaj pojasni in nekaj zamegli (E. Kocbek).

4. »Klerikalizem« je miselnost, pojav ali red, ki pripisuje (priznava) »klerikom«, t.j. uradnim in profesionalnim predstavnikom kakšne verske skupnosti takšne ali drugačne posebne pravice. To je bilo normalno v sistemu teokracije v starem veku, potem pa nikoli več. Nekdanji bolonjski kardinal in eden od štirih moderatorev II. vatikanskega cerkvenega zbora Giacomo Lercaro je razvijal misel o uboštvu Cerkve v smislu nenavezanosti, popolne prostosti in svobode: *Cerkev ne sme biti vezana na nobeno filozofijo, nobeno pravo, nobeno liturgijo, noben družbeni sistem*; svobodna in neobremenjena mora hoditi svojo pot skozi čase in obdobja. Teoretično je to lahko reči, v praksi pa so bile, so in bodo težave, kajti tudi cerkveni ljudje so pač ljudje.

Poznamo pa seveda tudi drugačno anomalijo, da imajo namreč nekateri za klerikalizem že vsako javno izraženo mnenje o kakšnem družbenem ali javnem pojavu, ki so ga povedali ali zapisali »kleriki«. Tako se npr. spominjam absurda, ko je ob javni razpravi o osnutku zakona o pravnem položaju verskih skupnosti javno objavljeno mnenje slovenskih škofov ocenil novinar za »vmešavanje Cerkve v politične zadeve«.

5. Krščanska demokratska stranka predstavlja nevarnost zaradi možnosti istovetenja pripadnosti Cerkvi s pripadnostjo stranki (in obratno). Cerkve mora biti nad strankami prav zato, ker mora imeti odprta vrata za vse ljudi dobre volje in iskrenega hotenja, ne glede na to, kateri stranki pripadajo ali ne pripadajo.

6. Ločitev Cerkve in države je bila prvič v zgodovini uzakonjena že v prvi (še zdaj veljavni) ustavi Združenih držav Amerike. Razvoj je pripeljal ljudi do spoznanja, da je tako najbolje in edino prav. Ta ločitev, ki je uzakonjena tudi pri nas, pomeni, da *noben človek nima zato, ker pripada ali ne pripada tej ali oni verski skupnosti, kot državljan ne večjih ne manjših pravic*. Cerkve in država sta vsaka na svojem področju avtonomni. Ločitev Cerkve in države pa seveda ne pomeni, da so »verniki izven zakona« ali potisnjeni v ilegalo ali zakristijo. Priznam, da je med ljudmi še dosti nejasnosti in da se nam pozna pomanjkanje (odsotnost) normalne prakse.

7. Če naj bi imela katoliška Cerkve pravico do organiziranega obveznega verskega pouka v šolah, potem je to pravico treba priznati tudi evangeličanom, muslimanom in vsem drugim v okolju, kjer ji je pomemben odstotek. Ne obeta to nepredvidljivih zapletanj? Že od nekdaj mislim, da verski pouk in verska vzgoja ne spadata med (obvezne) šolske predmete. Ko je tako bilo, je bilo vse ali skoraj vse odvisno od veroučiteljev: nekateri so storili veliko koristnega, nekateri pa veliko škode.

8. Učiteljska dimenzija v poslanstvu Cerkve je v oznanjevanju, to pa je informiranje, neprisiljeno podajanje Jezusovega nauka, ki je luč za vsa področja življenja. *»Resnica ne sili, razen z močjo resnice same«*, je lepo zapisano v koncilski izjavi o verski svobodi; tam je tudi zapisano, da *»je (naj bo) človekova svoboda omejena samo s svobodo drugih ljudi«*.

9. Na področju teologije so po koncilu vzniknile različne »teologije« kot gobe po dežju: teologija zemeljskih stvarnosti, teologija prostega časa, teologija dela, teologija oblačenja (saj vseh ni mogoče naštet!) in tudi teologija osvoboditve. Za kaj gre? Če kakšno področje človekovega življenja osvetliš z lučjo božjega razodetja (recimo v luči Svetega pisma), nastane takšna »parcialna teologija«. Nihče ne more nikomur prepovedati, da bi tako ravnal. Posamezniki in uradna Cerkve lahko protestirajo le proti

(domnevni?) napakam v metodi in predvsem proti napačnim sklepom. Tu pa smo na področju tehtanja argumentov in treba je neomajno zaupati v moč resnice in pravice.

10. Ko omenjate Kocbeka, nekaj za ilustracijo: Ko smo (menda leta 1970) pri nekdanjem Našem tromostovju izdali Kocbekovo brošuro z njegovim predavanjem Eros in seksus, mi je tedanji ljubljanski nadškof knjižico prepovedal prodajati in razširjati. Potem pa je (nadškofu) pisal Janez Janžekovič in pismo končal takole: »Mislim, da aferi Mahnič – Gregorčič in Jeglič – Cankar ni treba dodajati še ene: Pogačnik – Kocbek. Gospod profesor Kocbek igra v slovenski Cerkvi vlogo ščuke, ki vznemirja lene krape, da se ne bi vse usmradilo.« – Takoj nato je nadškof Pogačnik prepoved preklical.

Oh, ta učiteljica zgodovine! Ko so Hitlerju povedali, da svet kritizira tretji rajh, češ da ljudem jemlje svobodo, se je začudil: »V naši deželi, da ni svobode? Pri nas ima vendar vsakdo pravico misliti, kakor mislim jaz. Če misli drugače, pa sploh ne vem, kaj še išče med nami.« Poučno, ne?

11. Poznam veliko ljudi, tudi trdno in globoko vernih, ki so do javnih manifestacij vernosti močno rezervirani. Sodim, da je zdrava vernost tista, ki je človek namerno niti ne skriva niti ne kaže.

12. Meni se ni zaradi Tardifovega nastopa na stadionu v Šiški vera ne okrepila ne zamajala.

13. Ne vem, kakšno prenavo imate v mislih. To, kar je opaziti, je le epidermni make-up. Razumem pa, da je Cerkev stara, častitljiva dama, ki hitrih obratov ni zmožna in bi ji tudi ne pristajali. Drži se načela: ne revolucija, pač pa evolucija. Ta je manj boleča in brez nevarnosti, da bi puščala za seboj nedolžne žrtve, vsaj v glavnem.

Leta 1942 je F. S. Finžgar v Naši zvezdi (glasilu Marijinih kongregacij) v svojem razmišljanju tudi zapisal: »Že davno sem zavrgel tisto papirnato modrijo, da morajo biti vsi ljudje kakor s strojem rezane vžigalice, vložene v škatlice«.

Za avtorje (dr. A. Šuštar, dr. F. Kramberger, mag. M. Pirih, dr. D. Klemenčič, dr. E. Kovač, A. Magajna, dr. S. Ojnik, mag. J. Pogačnik, dr. F. Rode, dr. A. Stres, p. H. Žveglič), ki svojih odgovorov na anketo niso posebej naslovlili, je ustrezen naslov poiskalo uredništvo. Upajmo, da korektno.

Tiskarski škrat: v prejšnji, 10. št. se je eden od tiskarskih škratov (ali škratovk) prav grdo spraval na Janeza Menarta: v 3. vrstici točke 2 na str. 927 se je zapisalo: »... izmišlja *Mo* umetniško mrtvi pisatelji ...«, moralo pa bi pisati, razumljivo, izmišlja *o*. Sicer pa je vsem jasno, da Menart ne sodi med mrtve pisatelje, pa tudi tako skromen ni, da bi se sam mednje prišteval. Ur.